

Так, у Кримінальному кодексі Білорусії кримінальна відповідальність за створення банди або керівництво бандою, або участь у банді або у вчинених нею нападах встановлено у ч. 1 ст. 286 цього кодексу. Водночас у ч. 1 ст. 287 даного кодексу криміналізовано створення незаконного збройного формування за відсутності ознак статті 286 цього Кодексу, керівництво таким формуванням та участь у ньому. Аналогічні правові заборони для учасників банд і незаконних воєнізованих формувань містяться у кримінальному законодавстві Молдови.

Конструйований підхід існує у кримінальному законодавстві Албанії, Болгарії, Вірменії, Казахстану, Киргизії, Іспанії, Росії, Туркменістану, Франції. Наприклад, у ч. 1 ст. 223 КК Вірменії встановлено кримінальну відповідальність за створення злочинного співтовариства або керівництво злочинним співтовариством.

Наприклад, у ч. 1 ст. 224 КК Латвії міститься кримінально-правова заборона на об'єднання більше двох осіб в організовану озброєну зброєю групу (банду) з метою вчинення злочину, а у ч. 2 цієї статті – за участь у вчинюваних бандою злочинах або керівництво ними.

Таким чином, у кримінальному законодавстві зарубіжних країн діяльність учасників злочинних діянь криміналізується зазвичай в двох варіантах: в межах кваліфікуючих чи особливо кваліфікуючих ознак певних складів злочинів та в межах самостійних складів злочинів. У світі найбільшого поширення набули моделі криміналізації створення злочинних діянь та участі в межах самостійних злочинів, комбінації яких залежать від кількості злочинних діянь.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Голуб Єгор,

студент 4 курсу, групи 18-Д
Криворізького факультету НУ «ОЮА»

Науковий керівник :

Павліченко Є. В., к.ю.н., доцент
кафедри кримінально-правових дисциплін

На даний час українська держава знаходиться на шляху демократичного розвитку. Верховна Рада України ратифікувала «Європейську концепцію з прав людини» зі змінами та доповненнями Протоколами № 11 та № 14, що вступили в дію у 2010 р., запровадження якої було здійснено у Римі 1950 р. англійською та французькими мовами та наразі зберігається в ар-

хіві Ради Європи. Окрім того в Україні запроваджено Положення Конституції України, що прийняте на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. В Україні діє Кримінальний Кодекс у редакції від 2021 р.

Уряди країн, що підписали Концепцію з прав людини, є членами Ради Європи, вони приймають до уваги Загальну декларацію прав людини, що продекларована Генеральною Асамблеєю Організацією Об'єднаних Націй у 1948 р. Дана Декларація має на меті забезпечити загальне та ефективне визнання визначених у ній прав, враховуючи, що досягнення єдності між усіма учасниками може бути забезпечено на захисті прав та свобод людини.

Виходячи з того, що Україна ратифікувала «Європейську концепцію про захист прав та основних свобод людини» та «Загальну декларацію прав людини» в Конституції України на законодавчій основі проголошені права та свободи людини, воно є необхідними та історично закономірними.

Так, у розділі 2 Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» звертається увага на те, що права та свободи є непорушними, гарантуються державою та не можуть бути скасовані.

У відповідності із Конституцією України кожна людина має право на життя (ч.1 ст. 27), на свободу та особну недоторканість (ч.1 ст. 29), на недоторканість житла (ст.30), на повернення матеріальної та моральної шкоди (ст. 56), на захист (ст. 129), на відмову від надання свідчень відносно себе та членів сім'ї й близьких родичів (ст. 63), право знати свої права та обов'язки (ст. 57). Окрім того, Конституцією закріплені принципи презумпції невинуватості (ст. 62, 129 та ін.), законності (ст. 129), гласності судового процесу (ст. 129). Конституція також гарантує охорону честі та гідності особи (ст. 3, 28, ін.), вільне оскарження рішення суду (ст. 29 та 129).

Намагання у відповідності із Основним Законом розвивати та закріплювати демократичну державу неможливо реалізувати без становлення в суспільній свідомості та соціальній практиці не відчуженості прав і свобод людини, нормативного закріплення інших гарантій.

Державним органам необхідно проявляти активність у забезпечення прав людини, у створенні матеріальних, організаційних, соціальних, політичних та інших умов для найбільш повного використання людиною своїх прав і свобод.

Реальний захист прав людини відноситься до найгостріших проблем української дійсності, оскільки створення системи гарантій не забезпечує автоматичну реалізацію прав і свобод людини, тому на даний час актуальним залишається питання створення механізму захисту прав людини та

громадянина, як системи засобів і факторів, що створюють необхідні умови забезпечення уваги прав і свобод людини.

Найбільша кількість проблем виникає при реалізації громадянами свого права на невтручання в особнє та сімейне життя, права на таємність переписки, телефонних розмов, права на недоторканість житла, більшою мірою це стосується осіб, які мають кримінальні переслідування за відкритими справами або й без них.

На жаль, ряд нормативно-правових актів таких як Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». «Про організацію правових основ боротьби з організованою злочинністю» допускають обмеження конституційних прав і свобод людини. Так, ст. 8 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» надає право суб'єктам оперативно-розшукової діяльності отримувати інформацію шляхом проникнення в приміщення, транспортні засоби, земельні ділянки, отримувати інформацію із каналів зв'язку, використовувати різні технічні засоби.

Ці положення також закріплені в законах, що регламентують діяльність окремих правоохоронних органів держави. Так, У ст. 31 ЗУ «Про національну поліцію» передбачені такі превентивні заходи: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування.

Кримінальний кодекс України допускає у якості доказів по кримінальному процесі використовувати протоколи, складені за оперативно-розшуковою діяльністю (ст. 65, 66). Ст. 97 Кримінального кодексу передбачає перевірку заяв та повідомлень про здійснений злочин до запровадження кримінальної справи шляхом проведення оперативно-розшукової діяльності. Ст. 187 регламентує положення арешту на кореспонденцію та зняття інформації, у тому числі до відкриття кримінальної справи. Разом з тим, законодавчо передбачений і механізм контролю за здійсненням оперативно-розшукової діяльності.

Кримінальний кодекс України передбачає прокурорський нагляд за органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність (ст. 25). Так, підозрюваному надається право надавати заяви щодо дії осіб, які проводять оперативно-розшукову діяльність. Проведення окремих визначених законодавством оперативно-розшукових заходів проводиться з дозволу суду за узгодженням з прокурором.

У ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» міститься перелік заходів її проведення та вказується, що їх використання здійснюється виключно попередження злочинів.

У ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» відзначено недопущення порушення прав та свобод людини, однак, окремі обмеження цих прав та свобод мають виключний та терміновий характер та можуть застосовуватись лише за рішенням суду.

У випадку порушення прав і свобод людини чи юридичної особи у процесі проведення оперативно-розшукової діяльності відповідні органи (Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх прав та ін.) повинні відновити порушені права та покрити збитки.

Таким чином, можна відзначити, що законодавчо надано органам, що проводять оперативно-розшукову діяльність, ряд прав, суспільний контроль за реалізацією яких у силу їх негласності є неможливий, це спричиняє порушення прав і свобод людини. У цьому зв'язку особи, права яких були порушені а також особи, які здійснювали функції захисту у кримінальному процесі, повинні усіма можливими законними заходами добиватись відновлення порушених прав.

Підводячи підсумок, доцільно відзначити, що на даний часу відповідності із діючим законодавством України правоохоронні органи наділені достатньо широкими повноваженнями як при проведенні слідчих дій, так і оперативно-розшукових заходів, при відсутності дієвого механізму контролю. Тому з метою забезпечення прав і свобод людини в Україні необхідна як правова пропаганда серед населення, так і перегляд окремих положень законодавства з метою приведення його у відповідність з Основним Законом України зі сторони законодавця.